

Begjæret etter form

"Kunsten er - i forhold til livet - alltid et "på tross av". Det å skape former er den dypeste anerkjennelsen av dissonansens eksistens som kan tenkes." (Georg Lukács)

Å vise fram begjæret etter form. Etter en orden som lar oss fortelle om kaoset og stillheten, om oss selv som ennå er ingenting. En form som får flatene til å danne mønstre, gir linjene en retning, som lar fargene gi oss et rom hvor vi kan gå inn.

Ønske om et eget ansikt. Et eget uttrykk, en egen stemme. Men dette egne blir først noe i det fremmede, i en ytre orden som gir lysten og tingene konturer. En orden som får lyden til å bli noe annet enn støy, streken noe annet enn avtrykk etter en kropp. Vi lar stemmen og linjene føye seg etter mønstre som allerede er der. Mønstre som deler opp og knytter sammen, og får streken og lyden til å bli tegn som «betyr». Tegn som kan gi tankene våre form. Som åpner oss mot hverandre. En materialitet som bærer historie og erfaring i seg. Vi må gi oss over til dette ytre for å kunne danne et indre.

Lån fra fremmede former. Men historisiteten gjør at de brytes ned. Reproduksjonens teknikker tømmer dem for erfaring. Vi leter etter oss selv i former som ikke lengre eller ennå ikke betyr. Det såkalt "moderne" som denne hjemløsheten i formene. Orden er ikke noe evig, gitt der ute. Den gjenkjennes som noe menneskene skaper. Vi må gi oss selv loven. Likevel er vi ikke fri. Den tilfeldige loven er tvingende. Ytre regler vi må følge. Mønstre. Men uten helhet. Uten sammenheng. - Som om det var mulig å velge mellom formene. Som om det ikke var formdannelsen selv vi begjærer? Hvordan danne form?

Autonomiens smerte: selve det å skape form. Skape språk. Utsette lysten, og arbeide fram grensene. Hva er det som gir formen makt til å forme? Til å avgrense mangfoldet, de uendelig mange måtene en flate kan fylles på? Hvordan lage en form som bærer uendeligheten i seg, men likevel forblir form? Hvilken regel er det regeldannelsen følger?

Formdanning er et sorgarbeid. En refleksjon over fravær av umiddelbarhet, helhet, mening. Over at verden ikke selv framtrer formet. Ta inn over seg dissonansen ved å vise smerten ved å konstruere en orden. For den konkrete realiserede formen er alltid også et tap. Hvorfor denne formen, og ikke en annen? Hva stenger den ute? Bare det som er ordnet trer fram i erfaringen. Det som ikke lar seg ordne ligger igjen. Utenfor. Hva unndrar seg forståelsen? Form som vold. Form som tap. Form som produksjon av erstatninger for en tenkt tapt helhet konstruksjonen aldri vil kunne kompensere for.

Men formen er også muligheten, lysten. Begjæret etter å få den til å bety. Etter at materien og tanken skal smelte sammen et sted der ute. Uten en ytre flate å speile oss i er vi selv usynlige. Linjene er ikke et tillegg til kroppen, men gir oss en kropp. Ordene ikke et tillegg til tanken, men gir oss tanker. Arbeidet er nødvendig. Det å forme den ytre flaten. Bli oppmerksom på seg selv som den som ser, den som tegner. Den som har trukket linjen. Autonomi og subjekt dannelse henger uløselig sammen. Vi blir subjekter i arbeidet med å danne form. I utsettelsen, motstanden, tilegnelsen. Herske og beherske seg. Vi har mistet meningens selvfølgelighet, og vil konstruere den som nødvendig. For å redde oss selv. For å danne oss selv.

Bildets motstand: Nødvendigheten av å gjenta arbeidet. Delta. Å se er å utføre konstruksjonen en gang til. For å gi kroppen et rom å erfare i. For å gi tanken en kropp. Figur og Metamorfoser: Rom hvor vi kan gå inn og møte oss selv.

Og møte noe fremmed. Noe som ikke er subjektets utkast. Formen er ikke «ren» form, i ingenting. Konstruksjonen møter en grense og her er det noe vi ser. Noe annet vi ser gjennom linjer som er trukket. En orden i noe som gjør motstand. En figur som trer fram, en mulighet i rommet, et lys. Formen som åpning. Velge farge men ikke virkning. Velge linje men ikke effekt.

De to seriene holder mønsteret så lenge i ro at det får tid til å utforske. Til å la seg utforske. Til å vise fram dobbeltheten i språkdannelsen: regelen og eksempelet, ordet og bruken. Betydningen dannes i spillet mellom de forskjellige anvendelsene av det samme tegnet. Slik blir også formen først form når den peker ut over seg selv: Danner en regel ved å angi mønstre som kan variere, kommuniserer med andre former ved å avgrense seg, negere, vise hen til. Erfaringssedimentering som får det til å bety. Grunnfiguren gjør at bildene gjennomspiller prosessen seg imellom. Viser fram formdannelsen som noe som skjer mellom former, i en sammenheng. Alltid som del av en større struktur. Tradisjon og brudd. Det nye som uinnløste løfter i det gamle. Når tradisjonen fragmenteres fordi den ikke lenger holdes sammen av én tidslinje, må bildene selv ta på seg oppgaven med å være hverandres annethet. Som å legge tiden ut i rommet.

Mønster. Men ikke som en kode, en gåte. Slik vi ikke kjenner fortellingene selv om vi kan et språk, behersker vi ikke bildene ved å gjenkjenne figuren. Formen er gitt som regler for forandringene, for nye flater, for nye regler. Lukker ikke inne, men gir rammer som frisetter bevegelsen fra avgjørelsen. Etablere regelen for så å la seg føre videre av linjene, gi et rom for å utforske hva det skjuler. Utførelsens arbeid er uendelig.

Begjæret etter form, etter en orden som gjør det mulig å erfare. Et behov for språk, for at det skal være mulig å si eller å finne, at det skal vise seg mønstre i mangfoldet, at det skal være mulig å skape mønstre. At det fremmede ikke skal være helt fremmed. Fange det inn og selv bli fanget. Legge seg ned i bildet og la seg utforske, la seg skjære gjennom og deles inn, farge, la seg krysse av linjene, selv være en kropp der ute, i et fremmed rom. Lysten. Smerten. Si og bli sagt. Se og bli sett. Tegne og bli tegnet. Volden i konstruksjonen ligger igjen i bildene som smerten ved å se. Som smerten ved å bli sett. Linjene skjærer gjennom kroppen og gjennom øynene mellom farger det ikke er mulig å holde sammen. Likevel holder det sammen.

Ingebjørg Seip, juli 2000